

творчої особистості, спрямування її зусиль пр. турботу про навколишнє середовище, виховання дітей цивілізованими господарями та підготовка їх до життя в умовах ринкових відносин;

- формування естетичних смаків і почуттів, уміння розрізняти красиве і потворне у мистецтві і в житті, поважати прекрасне у вчинках людей; забезпечення умов для творчої практичної діяльності дітей;

- забезпечення духовної єдності поколінь, збереження сімейних традицій та реліквій, вивчення родоvodu; прилучення дітей до народних традицій, звичаїв, обрядів, виховання у них національної свідомості та самосвідомості.

Сімейне виховання ґрунтується на таких принципах гуманістичної педагогіки (Підласий І.П):

- креативності\вільного розвитку здібностей дітей;
- гуманізму; демократизму; громадянності; виховання на традиціях народної педагогіки; пріоритетності вселюдських моральних норм і цінностей.

Методи сімейного виховання – способи, шляхи, за допомогою яких здійснюється цілеспрямований педагогічний вплив на свідомість і поведінку дітей членами сім'ї (батьки, прабадьки, брати та сестри, інші родичі). Вибір методів виховання в сім'ї залежить від педагогічної культури батьків: розуміння, цілі виховання, батьківської ролі, уявлення про цінності, стилю відносин, культури мовлення.

Сім'я буде повноцінною і повною ланкою суспільства тільки за умови виконання своїх основних функцій, а саме: економічна, репродуктивна, виховна, рекреативна, комунікативна, регулятивна, прагнення до особистого щастя.

Разом з тим стабільність, міцність і єдність сім'ї забезпечується і взаємною любов'ю, моральною, економічною, правовою та іншими видами взаємної відповідальності всіх її членів, взаємозуміння та підтримкою – розумінням та емоційною прив'язаністю. В сім'ї людина відновлює свої духовні та фізичні сили, заряджається енергією для трудових, творчих завершень, активної участі в суспільному житті К.Д. Ушинський, А.С. Макаренко, В.О. Сухомлинський. Протягом усього ХХ ст.. сім'я в Україні переживала глибокі зміни, які торкалися усіх ланок її існування. З одного боку, сім'я пододала кризу патріархальних родинних стосунків, а з іншого боку, вона зіткнулася з новими проблемами, значною мірою втратила здатність виконувати життєво необхідні для людства функції й опинилася в кризовому стані. Кризові яви, що спостерігаються в сучасній сім'ї стосуються її економічних, морально-духовних та демографічних основ. Визначаючи ситуацію, що склалася в сфері сімейного виховання І.П. Підласий виділив такі недоліки у сімейному вихованні: невисокий економічний рівень більшості сімей; низька культура суспільного життя, подвійна мораль, перевантаженість жінки в сім'ї та на роботі; високий процент розлучень, загострення конфлікту між поколіннями; збільшення розривом між сім'єю і школою. Сукупність цих та інших змін привели до фундаментальних зрушень у системі взаємодії «особистість-сім'я-суспільство».

ПРО ПІДГОТОВКУ СТУДЕНТІВ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ ШКОЛЯРІВ З ХІМІЇ

*Т.С. Іваха, К.М. Бояринова
м. Київ, Україна*

Досвід підготовки студентів до організації зі школярами науково-дослідної роботи з хімії вказує на поелементний характер її здійснення, суть якого полягає у тому, що кожний викладач засобами своєї навчальної дисципліни “закладає” певний елемент у формування умінь майбутніх вчителів здійснювати зазначений вид діяльності. Окрім цього, майбутні вчителі самостійно набувають відповідних знань та умінь у процесі підготовки курсових робіт, які упродовж навчання виконуються на різних кафедрах, а завершується формування цих умінь під час роботи над кваліфікаційними проектами. Однак, конструктивно-аналітична

функція студентів власної науково-дослідної роботи настільки слабка, що отримані знання та вміння не є достатніми для організації відповідної систематичної роботи з учнями. Як наслідок, у процесі навчання у майбутніх вчителів формуються фахові знання, і не виробляються навички для організації у позаурочний час науково-дослідної роботи зі школярами.

Разом з тим слід відзначити, що за результатами констатувального етапу експерименту, проведеного зі студентами IV курсу Інституту природничо-географічної освіти та екології Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова у 2012 році ставлення майбутніх учителів хімії до організації науково-дослідної роботи школярів з предмету становить 25% респондентів, знання з методики її організації 23%, а уміння її здійснювати – 19%. Таким чином, було встановлено, що студенти мають бажання оволодіти знаннями та вміннями з методики організації зазначеного виду діяльності зі школярами.

Тому виникла необхідність визначення таких форм підготовки студентів, які б забезпечували інтеграцію та диференціацію знань та навичок з фахових предметів з метою використання їх у підготовці майбутніх вчителів до організації науково-дослідної роботи учнів.

Пошук шляхів визначення форм підготовки студентів до зазначеної діяльності було спрямовано на їх позааудиторне навчання і визначено науково-дослідну роботу у відповідному гуртку з методики навчання хімії, метою якого є підвищення теоретичного й практичного рівнів професійної підготовки майбутніх учителів хімії до організації науково-дослідної діяльності школярів з хімії.

Навчально-виховними завданнями гуртка «Організація науково-дослідної роботи школярів з хімії» передбачено забезпечити усвідомлення студентами основ організації науково-дослідної роботи з хімії; навчити майбутніх учителів визначати об'єкт та предмет дослідження, формулювати мету та завдання наукових досліджень учнів; сформулювати у студентів уміння планувати зміст наукових досліджень відповідної тематики; навчити їх визначати види експерименту та добирати методики їх виконання.

Програма гуртка зорієнтована на виконання сучасних вимог до науково-дослідної роботи з учнями. Вона розрахована на 40 годин: 12 – лекційні заняття, 8 – семінарські, 20 – самостійна робота студентів. Програмою передбачається проведення таких лекцій: «Історія виникнення Малої академії наук. Теоретичні основи науково-дослідницької роботи учнів у школі»; «Мета і завдання науково-дослідницької роботи у школі. Науково-дослідницька робота як засіб підвищення інтересу до вивчення хімії»; «Психолого-педагогічні основи науково-дослідницької роботи учнів у школі»; «Підготовка школярів до виконання науково-дослідницької роботи. Вимоги до оформлення науково-дослідних робіт школярів»; «Хімічний експеримент як обов'язкова складова науково-дослідницької роботи учнів з хімії»; «Реалізація міжпредметних зв'язків під час виконання науково-дослідницької роботи з хімії».

Семінарські заняття були спрямовані на проектування структури робіт та передбачення актуальності досліджень; змісту та методик виконання хімічного експерименту науково-дослідних робіт школярів з таких тем як, наприклад, визначення наявності у питній воді йонів, які викликають певні захворювання; визначення каротину у плодах, вітаміну С, вмісту мікроелементів в овочах та фруктах; визначення жирних кислот у рослинних оліях; дослідження хімічного складу ґрунтів; визначення вмісту органічних кислот у рослинній сировині; визначення вмісту крохмалю у різних сортах картоплі, вмісту мікроелементів у рослинах, вмісту клейковини у борошні пшениці.

Програма гуртка передбачає організацію самостійної роботи студентів, визначеною на сучасному етапі навчання у вищих навчальних закладах важливою частиною процесу їх підготовки до професійної діяльності, обов'язковим компонентом науково-дослідної роботи [1].

Самостійна робота включала виконання таких завдань, як ознайомлення з методичною та науково-популярною літературою щодо тематики науково-дослідних робіт

школярів; опрацювання інформаційних джерел за темою самостійно визначеної науково-дослідної роботи учнів; визначення методик хімічного експерименту, реального для виконання; кодування інформації (складання схем, таблиць, графіків); передбачення висновків [4].

Поєднання аудиторних занять із самостійною роботою студентів відповідає науковим поглядам на те, що знання не можуть бути переданими у готовому вигляді шляхом простого спостереження або показу, а можуть бути засвоєними лише в результаті певної самостійної діяльності, тобто під час самостійного виконання студентами певних завдань [3].

Таким чином, в основу проведення гуртка з методики організації науково-дослідної роботи школярів з хімії покладено діяльнісний підхід. Його реалізація спрямована на формування у майбутніх вчителів знань, умінь та навичок до організації та проведення з учнями зазначеного виду діяльності з предмету. Це відповідає одній із закономірностей процесу навчання студентів тій чи іншій діяльності – безпосереднє їх включення у цю діяльність [1].

Апробація програми гурткових занять з методики організації науково-дослідної роботи школярів з хімії здійснювалась у 2012-2013 навчальному році в Інституті природничо-географічної освіти та екології НПУ імені М.П. Драгоманова зі студентами IV курсу напрямку підготовки 6.040101 «Хімія».

За його результатами ставлення студентів до організації науково-дослідної роботи школярів з хімії зросло до 27%, їхні знання досягли 25%, а уміння – 20%.

Порівняння результатів констатувального та формувального етапів експерименту вказує на те, що за кожним із компонентів готовності відбувся приріст (мотиваційного на 2%, змістового – на 2%, а процесуального – на 1%).

Окрім того, досвід проведення гуртка з організації науково-дослідної роботи з хімії у школі вказує на те, що у студентів активізується мислительна діяльність. Ними здійснюється: аналіз різних інформаційних джерел, синтез виокремлених складових у заплановану науково-дослідну роботу, узагальнення результатів у вигляді проектів та висновків.

Все вище сказане дозволяє розглядати гурток з методики організації науково-дослідної роботи школярів з хімії як один із можливих шляхів підготовки майбутніх учителів до професійної діяльності, у якому на основі загальнодидактичних та методичних закономірностей розкриваються специфічні задачі, принципи, зміст та методи навчання студентів проводити науково-дослідну роботу з предмету.

Література

1. Бондар В.І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. К.: Вересень, 1996. – 128 с.
2. Мороз О.Г., Сластьонін В.О., Філіпенко Н.І. Підготовка майбутнього вчителя: зміст та організація. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 1997. – 166 с.
3. Самостійна робота студентів з методик навчання природничих дисциплін: теорія та практика: монографія / С.Г.Кобернік, І.В.Мороз, О.А. Цуруль та ін. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2011. – 315 с. С.82-87.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ КОМПЕТЕНТІСНОЇ МОДЕЛІ ЗМІСТУ ОСВІТНІХ ГАЛУЗЕЙ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

*В.Р. Ільченко
Київ, Україна*

Актуальність дослідження. Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової повної загальної середньої освіти.

Компетентісний підхід — спрямованість навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якими є ієрархічно підпорядковані ключова, загальнопредметна і